

مسئولیت‌های زنان در جامعه منتظر

فاطمه زهرا ستار*

*. محقق و پژوهشگر مباحث مهدویت

چکیده

در عصر غیبت که دوره پنهان زیستی امام زمان علیه السلام است، معتقدان به مهدویت برای زمینه سازی و نیل به جامعه موعود جهانی، دارای رسالت‌ها و مسئولیت‌های خطیری هستند که با پای بندی و اجرای آنها می‌توانند زمینه‌ساز ظهور آن حضرت باشند.

در این میان، نقش زنان که پنجاه درصد جمعیت بشر را به خود اختصاص داده‌اند، نقشی مهم و تأثیرگذار است، زیرا زنان منتظر، علاوه بر این که نسبت به خویشان مسئولیت دارند و باید خود را جزء منتظران واقعی قرار دهند، هم چنین باید به دیگرسازی، یعنی تربیت و تعالی نسل منتظر نیز همت گمارند. از این رو زنان دارای دو مسئولیت، جهت زمینه سازی ظهور (خودسازی و دیگرسازی) می‌باشند. بر این اساس در این نوشتار به مسئولیت زنان منتظر در دو حوزه فردی و اجتماعی پرداخته شده است.

الف: حوزه فردی؛ در حوزه فردی، زنان منتظر با پاک‌سازی روح و روان خود از پلیدی‌های اخلاقی و مزین شدن به شاخصه نیک، آمادگی لازم جهت یاری رساندن به امام زمان علیه السلام را پیدا می‌کنند. و در مرحله بعد با شناخت دین و دین داری کامل نسبت به امام و مقتدای خود ابراز علاقه و معرفت می‌کنند و خود را در صف منتظران واقعی قرار می‌دهند.

ب: حوزه اجتماعی؛ در حوزه اجتماعی زنان منتظر، دارای رسالت‌های خطیری نظیر تربیت نسل منتظر، امر به معروف و نهی از منکر، ورود در عرصه‌های جامعه، نظیر: مدرسه، خانواده و پرورش یاران خاص امام زمان عج و ترویج عدالت در میان جامعه منتظران می‌باشند که به صورت تفصیل در این نوشتار، آمده است.

واژه‌های کلیدی: منتظران، زن، رسالت، آمادگی، دین داری، معرفت و محبت به امام زمان عج.

مقدمه

جامعه منتظر با شاخصه‌های خدا محوری، عدالت محوری، دین محوری، و در یک کلام، معنویت محوری، از جوامع دیگر متمایز می‌شود. در جامعه منتظر، برای اجرایی شدن شاخصه‌های فوق، همه آحاد مردم، اعم از زن و مرد، رسالت خطیری دارند؛ زیرا هر چه، جامعه منتظر، خود را در راستای جامعه منتظر قرار دهد، بیشتر به مقصود و هدف، نزدیک می‌شود. از این رو باید زن و مرد، با مشارکت، و هم سویی، به اجرای شاخصه‌های جامعه منتظر، در جامعه منتظر همت گمارند. دو مسئولیت خطیر، بر دوش زنان منتظر که باید به انجام آنها مبادرت ورزند: نخست، خودسازی؛ افرادی که می‌خواهند در جامعه منتظران، مثمر ثمر باشند و دیگران را در راستای اهداف جامعه منتظر بسازند، ابتدا باید خودساخته و مزین به شاخصه‌های نیکو باشند. از این رو مسئولیت دوم زنان منتظر، مشخص می‌شود که همان دیگرسازی است که در این رسالت، زنان، مسئولیت بس خطیری بر دوش دارند؛ زیرا در نقش سازنده و مفید آنان در خانواده، یعنی پدر و فرزندان، جای هیچ گونه، شکی نیست؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که مردان بیشتر تک مسئولیتی بوده، یعنی تنها به ساختن خویشان می‌پردازند، ولی زنان علاوه بر خودسازی به دگرسازی که همان پرورش فرزندان و نسل منتظر باشد، نیز می‌پردازند.

در این نوشتار سعی شده است تا به برخی از وظایف و رسالت‌های زنان در دوران غیبت، در جامعه منتظر اشاره شود تا زنان با آگاهی و شناخت کامل به انجام مسئولیت‌های خود بپردازند.

با توجه به آیات و روایات فراوانی که به جایگاه و مقام زن پرداخته است،^۱ به ارزش زن در اسلام پی می‌بریم و می‌فهمیم که اسلام از زن به منزله یک انسان، توقع پیشرفت فردی و اجتماعی دارد و از او به عنوان یک مکلف در جامعه، انتظار مسئولیت‌پذیری دارد. در جامعه کنونی، که جامعه‌ای منتظر است می‌خواهد خود را برای آمدن منتظر و حکومت جهانی او آماده کند؛ بنابراین وظایف خطیر و سنگینی دارد، که با توکل به خداوند و با تلاش و همت خود می‌تواند به انجام آن بپردازد. از جمله مسئولیت‌های زنان، وظایف فردی و اجتماعی است که به ترتیب به شرح آن پرداخته می‌شود:

الف: وظایف

۱. پاک‌سازی درون از صفات پلید و زیور دادن آن به اخلاق نیک؛ این امر در هر زمان واجب است، اما در زمان غیبت حضرت ولی عصر علیه السلام بیشتر مورد توجه قرار می‌گیرد؛ چون درک فضیلت و قرار گرفتن در عداد اصحاب آن حضرت، بستگی به این خصوصیات اخلاقی (خودسازی) دارد.

تهذیب نفس و خودسازی از مسائلی است که یک سالک الی الله باید به آن توجه داشته باشد؛ چرا که اهمیت و ارزش آن به قدری زیاد است که خداوند می‌فرماید:
 هر کس نفس خود را تزکیه کند، به یقین رستگار شده است و نومید و محروم گشت آن که نفس خود را به گناه آلوده ساخت.^۲

۱. عبدا... جوادی آملی، *زن در آئینه جمال و جلال* (قم: نشر اسراء)، ص ۲۶.

۲. ﴿قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّيْهَا، وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا﴾ شمس، آیات ۱۰ و ۹.

امام صادق علیه السلام در همین سوره به مردم دوران غیبت، اعم از زن و مرد می‌فرماید: «هر کس دوست می‌دارد که از اصحاب حضرت قائم علیه السلام باشد باید منتظر باشد و در این حال (انتظار) به پرهیزکاری و اخلاق نیکو رفتار نماید.»^۱

پس یکی از چیزهایی که هر انسانی، اعم از زن و مرد را به رستگاری و کمال حقیقی می‌رساند، پاک‌سازی روح و جان از صفات رذیله و جای‌گزین نمودن صفات پسندیده است. پس یک زن اولاً، به عنوان یک شخصیت انسانی (زن)، ثانیاً، به منزله یک مادر و همسر و ثالثاً، به مثابه تربیت‌کننده و منتظرساز، روحی سلحشور و جهادگر می‌خواهد. منتظر مسلح، وقتی می‌تواند در رکاب امام، نقش‌آفرینی کند که برای او پیروزی یا شهادت یکسان باشد و این روح مجاهدت و سلحشوری، مربوط به تمام افراد، از جمله زنان بوده که از ابتدا تا کنون، اثرات زیادی از خود به جا گذاشته‌اند.

۲. آمادگی؛ آمادگی همیشگی، جوهر اصلی انتظار و وظیفه حتمی منتظران است. کسی که منتظر ظهور مهدی علیه السلام است، باید آمادگی داشته باشد، نظیر: پیراستگی و پاک‌زدگی کردن، صادق بودن در اعتقاد و عمل، توانایی روحی و جسمی برای جهاد و مبارزه در رکاب مهدی علیه السلام. کسی که بخواهد جزء یاران مهدی علیه السلام باشد، باید روح جهاد و مبارزه با باطل را در زمان غیبت تجربه کند. در احادیث، منتظر و یاور امام علیه السلام کسی است، که در زندگی منتظرانه خود، آماده و به مرتبه ایثار جان و مال در راه خدا رسیده باشد. هم چنین، در راه استقرار دین و نجات مظلومان، گام بردارد و برای یاری کردن نهضتی که می‌خواهد ریشه ظلم را در جهان بر کند و عدل را جای‌گزین کند، بی‌صبرانه منتظر جهاد باشد.

۱. «من سره أن یكون من أصحاب القائم فلینتظر ویعمل بالورع و محاسن الاخلاق...». محمد بن ابراهیم نعمانی، الغیبة، ترجمه جواد غفاری (تهران: کتابخانه صدوق، ۱۳۶۳) ص ۲۹۲، ب ۱۱، ج ۱۶؛ لطف الله صافی گلپایگانی، منتخب الاثر، (قم: مؤسسه سیده المعصومه، ۱۴۱۹ق) ص ۲۱۰.

امام صادق علیه السلام می فرماید:

باید هر یک از شما برای خروج قائم، اسلحه آماده کند. چون وقتی خداوند ببیند کسی به نیت یاری مهدی علیه السلام، اسلحه تهیه کرده است، امید می رود خداوند عمر او را دراز کند، تا ظهور را درک کند، و از یاوران مهدی علیه السلام باشد.^۱

بنابراین همه عاشقان (زن و مرد) باید خود را آماده ظهورش کنند و دیگران را نیز آماده پذیرش دولت او کنند، و این مسئولیت خطیر و بزرگ بر دوش همه عاشقان، از جمله زنان است. طبق آن چه که خداوند از زن سخن گفته و در روایات به میان آمده است، او می تواند با حفظ ارزش های دینی و اخلاقی، خود را برای حضور در دولت مهدی علیه السلام، مهیا سازد و با نقش خود در خانه و جامعه، تمام انسان های عاشق را آماده و مهیا برای ظهور دولت یار کند.

۳. **دین داری؛** پیامبر اکرم صلی الله علیه و آله و سلم فرمودند: ای علی بدان که شگفت انگیزترین مردم از جهت ایمان و عظیم ترین آنها از روی یقین مردمی اند که در آخرالزمان خواهند بود. پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم را ندیده اند و محبت امام علیه السلام نیز از آنان محجوب است، اما به سیاهی که بر سفیدی رقم خورده است، ایمان آورده اند.^۲

موفقیت در این آزمایش، احتیاج به بینشی دارد که انسان دین دار می تواند در پرتو آن در برابر تحریف ها و شبهه ها و تردیدها، خود را حفظ نماید و با هیچ یک از عوامل منحرف کننده خلوص در دین و دین داری به بیراهه نرود.

۱. «لِيعِدَنَّ أَحَدَكُمْ لَخُرُوجِ الْقَائِمِ وَلَوْ سَهْمًا فَإِنَّ اللَّهَ إِذَا عَلِمَ ذَلِكَ مِنْ نَيْتِهِ رَجُوتٌ لِأَنَّ يُنْسَى فِي عَمْرِهِ حَتَّى يَدْرِكَهُ وَ يَكُونُ مِنْ اِعْوَانِهِ وَ اَنْصَارِهِ. مُحَمَّدٌ بَاقِرٌ، مَجْلِسِي، *بحارالانوار*، (بيروت: دارالمعارف للمطبوعات، ۱۴۲۱ق). ج ۵۲، ص ۳۶۶.

۲. يا عَلِيُّ وَاَعْلَمُ اَنَّ اَعْجَبَ النَّاسِ اِيْمَانًا وَ اَعْظَمَهُمْ يَقِيْنًا قَوْمٌ يَكُوْنُوْنَ فِي اَخْرَاطِ الزَّمَانِ لَمْ يَلْحُقُوا النَّبِيَّ وَ حَجَبَ عَنْهُمْ الْحِجَّةَ فَآمَنُوا بِسُوَادِ عَلِيٍّ بِيَاضِ. مَجْلِسِي، *پيشين*، ج ۲۱، ص ۳۶۶؛ شيخ صدوق، *كمال الدين و تمام النعمه* (تهران: كتاب فروشي اسلاميه، ۱۳۷۷)، ج ۱، ص ۲۸۸، باب ۲۶، ح ۸.

پایداری در دین، در روزگار غیبت، فقط در سختی‌های جسمی و فشارهای مادی، خلاصه نمی‌شود، بلکه فشارهای روحی و معنوی را هم، باید تحمل کرد تا بتوان جزء منتظران واقعی آن امام شد. در انتظار، زیستن و منتظرانه دین داشتن، وظیفه‌ای است که شریعت اسلام از مؤمنان خواسته است. چشم داشتن به ظهور منجی و حاکمیت دوازدهمین امام، باور به قوام امامت و غیبت رهبری دینی، در پایان زندگی است. عالمان دین بر پایه احادیث معصومین علیهم‌السلام، انتظار فرج را شاخص بزرگ انسان دین دار، در عصر غیبت دانسته‌اند و همواره دین داران را به داشتن و دانستن این مهم فرا خوانده‌اند.

امام صادق علیه‌السلام می‌فرماید:

خبر دهم شما را به چیزی که خداوند، عمل بندگان را جز با آن نمی‌پذیرد؟
گفتم آری. امام فرمود: باور به خدای یکتا و بندگی و پیامبری
محمد صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم.... و چشم داشتن به ظهور قائم علیه‌السلام.^۱

دین و دین داری در عصر غیبت به گونه‌ای است که دین داران در این روزگار به مقام والایی می‌رسند؛ چون انسان دین دار، در صدر اسلام، عقاید و باورهای دینی را از پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم می‌گرفت، و تعالیم خالص دین را مستقیماً از مفسر واقعی وحی، دریافت می‌کرد.

رسول خدا صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم را می‌دید، و از راه و روش او الهام می‌گرفت و حق را به آسانی می‌پذیرفت، اما انسان دین دار در این عصر (غیبت) از تمامی دریافت‌های حسّی به دور است و تنها براساس درک عقلی و تاریخی، پیامبر صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و امامان علیهم‌السلام را می‌شناسد و به رسالت آنها ایمان می‌آورد.

۱. ألا أخبركم بما لا يقبل الله عزوجل من العباد عملاً إلا به؟ فقلت بلى، فقال: «شهادة ان لا إله إلا الله و ان محمداً عبده و رسوله.... والانتظار لل قائم علیه‌السلام». نعمانی، پیشین، ص ۲۰۰، باب ۱۱، ج ۱۶؛ صافی گلپایگانی، پیشین، ج ۳، ص ۲۱۰.

پیامبر ﷺ می فرماید:

برادران من کسانی هستند که پس از شما [اصحاب] زندگی می کنند. به من ایمان می آورند و مرا دوست می دارند و یاری می رسانند و مرا تصدیق می کنند؛ درحالی که مرا ندیده اند.^۱

پس دین دار بودن در روزگار غیبت، ایمان بیشتری می خواهد؛ همان طور که ایمان به مبدأ و معاد، نیازمند تعقل و تفکر است. باور این بصیرت، براساس آیات و روایات، مخصوص افراد به خصوصی نیست، بلکه شامل تمام انسان ها، اعم از زن و مرد است که در این میان، زنان هم می توانند در پرتو بینشی که از دین و ایمان به غیب دارند، در برابر تحریف ها، و شبهه ها و سرکوفت ها از درون و بیرون حوزه دین، هم چنان دین خود را نگاه دارند و با هیچ یک از این عوامل، خلوص دینی و دین داری در فکر و عمل خود را از دست ندهند.

۴. **معرفت به امام زمان** ﷺ؛ آشکار است که اقبال قلبی، از شناخت و احساس محبت، مایه می گیرد؛ از این رو مهم ترین وظیفه ای که هر شیعه منتظری بر عهده دارد، کسب معرفت نسبت به وجود مقدس امام و حجت زمان خویش است. و در روایات تأکید فراوانی شده است که باید معرفت امام را جدی گرفت.

امام صادق علیه السلام فرمودند: خداوند، زمین را لحظه ای خالی از حجت قرار نداد. به سبب حضور حجت است که انسان، مکلف به شناخت امام است و به همین دلیل در حدیث آمده است که: هر کس بمیرد و امام زمانش را نشناخته باشد، به مرگ جاهلیت مرده است.^۲

۱. «ولکن إخوانی الذین یأتون من بعدکم یؤمنون بی و یحبوننی و ینصروننی و یصدقوننی و ما رأونی؛ مجلسی، پیشین، ج ۵۲، ص ۱۳۲.

۲. «من مات ولا یعرف امامه مات میتة جاهلیة». محمد کلینی، اصول کافی، ترجمه سید جواد مصطفوی، انتشارات گلگشت، ص ۳۷۷، روایت ۳؛ نعمانی، پیشین، ص ۱۳۰؛ از امام صادق علیه السلام به نقل از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم.

و این نشان‌گر اهمیت شناخت امام است. پس هر انسانی اعم از زن و مرد با شناخت خود از امام، و منزلت و هدف او، خود را مقید می‌سازد؛ به تربیت در راه آن امام و رسیدن به کمال نهایی، یعنی یاری آن امام و ساختن یاران واقعی.

یک زن به منزله یک فرد مسلمان و انسانی که در تربیت و ساختن انسان‌های با معرفت، مؤثر است، باید در شناخت، حضرت زهرا علیها السلام را الگوی خود قرار دهد؛ چرا که بالاترین و بهترین زن نمونه - که تمام زن‌ها و شخصیت‌های مسلمان باید از او درس بگیرند - فاطمه زهرا علیها السلام است. از نظر معرفت، شخصیتی آگاه است نه عامی.

پس اگر یک زن در شناخت امام و هدف و راه او مستحکم باشد و به معرفت اصلی رسیده باشد، در شناخت و معرفت فرزند و جامعه تأثیرگذار خواهد بود و می‌تواند یکی از رسالت‌های خود را به انجام رساند. پیمودن جاده انتظار برای یک فرد، بدون شناخت امام منتظر، ممکن نیست. استقامت و پایداری، در وادی انتظار، وابسته به درک صحیح از پیشوای موعود است.

اگر معرفت امام برای منتظر حاصل شود، او خود را در جبهه امام می‌بیند و احساس می‌کند که در خیمه امام و کنار او قرار گرفته است؛ بنابراین لحظه‌ای در تلاش برای تقویت جبهه امام خویش کوتاهی نمی‌کند.

۵. محبت به امام زمان علیه السلام؛ محبت، حالتی است، میان محب و محبوب که سرچشمه آن، قلب و درون است، لکن نمود آن، در ظاهر و در افعال و اعمال محب، به روشنی پیداست؛ محبتی که جلوه عینی پیدا می‌کند و به محب جهت می‌بخشد؛ محبت، امری طرفینی است، محب می‌سوزد و محبوب جذب می‌کند. محب، تمنا می‌کند و محبوب، دامان خویش را برای تمنا محب می‌گستراند.

انسان، فطرتاً کمال جو است و همواره در پی یافتن فرد اکمل می‌باشد و سعی در نزدیک شدن به او دارد. محبت انسان در پی شناخت دقیق او از محبوب است. خداوند، حجتی برای ما و در سر راه زندگی مان نهاده که وجودش، مطابق با

خواست‌ها و نیازهای فطری ماست. اگر طالب جمالیم و صاحبان جمال را دوست می‌داریم و می‌خواهیم دیگران را نیز در پی شناخت و محبت جمال قرار دهیم و یاوران جمال را افزون کنیم، جلوهٔ جمال حق، اوست که همه زیبایی‌ها را در خود جمع کرده است. همان طور که جدّ گرامی اش فرمود: مهدی، طاووس اهل بهشت است.^۱

چهرهٔ مهدی علیه السلام مثل ماه تابان است.^۲

چهرهٔ مهدی علیه السلام مثل ستاره درخشان است.^۳

هنگامی که قلب، مملو از عشق می‌شود، همّت عاشق به تمامی در جهت دیدار معشوق است و از هر فرصتی، استفاده می‌کند تا زمینهٔ دیدار و حضورش را فراهم نماید. پس تمام انسان‌ها چه زن و چه مرد، وقتی محبت واقعی در قلب شان رسوخ کند، در انجام رسالت، کوشا خواهند بود. یک زن به منزلهٔ حامی و یاور فرزند و همسر خود، با شناختی که از امام خود دارد و محبتی که از او بر دلش مانده است، سعی دارد تا در تربیت فرزندان و کمک به همسر خود در جهت رسیدن به اهداف الهی - که همان ساختن یاوران راستین مهدی علیه السلام و زمینه سازان ظهور است - تلاش کند تا بتواند رسالت الهی خود را به خوبی انجام دهد؛ زیرا حکومت مهدی علیه السلام، یارانی با صلابت، باایمان و شجاع می‌خواهد و این مهیا نمی‌شود، مگر با وجود مادران و همسران شجاع، فداکار، باایمان و خودساخته که هدف اصلی آنها رضای حق و رسیدن به کمال مطلوب است.

۶. اخلاق اسلامی؛ خُلق، عبارت است از سیمای باطنی و هیئت راسخ نفسانی که به موجب آن، افعال نیک و بد، اختیاری و بدون تکلف و تأمل از انسان صادر

۱. «المهدی طاووس اهل الجنّه». صافی گلپایگانی، پیشین، منتخب الاثر، ص ۱۸۵.

۲. وجهه کالقمر الدرّی. معجم احادیث الامام مهدی (قم: مؤسسهٔ معارف اسلامی ۱۴۱۱ق)، ج ۱، ش ۷۲.

۳. کأن وجهه الکوکب الدرّی. صافی گلپایگانی، پیشین، ص ۱۸۵.

می‌شود که این حالت بر اثر تعلیم و تربیت و تمرین برای نفس پدید می‌آید؛ به گونه‌ای که رفتارهای پسندیده و یا ناپسند به طور طبیعی و بدون آن که به فکر کردن، نیاز باشد از انسان سر می‌زند. پس باید سعی کرد که در حالت نفسانی، اخلاق و رفتار اسلامی شود و رفتارهای پسندیده، همراه با تأمل از انسان سرزند؛ چون پرورش فضایل اخلاقی، یکی از مهم‌ترین اهداف رسالت پیامبران خدا بوده است تا انسان در مسیر کمال که علت غایی آفرینش است، قرار گیرد و پیامبر ﷺ با اشاره به فلسفه بعثت خویش، در حدیث معروف: همانا مبعوث شدم تا تمام کنم مکارم اخلاق را.^۱ بدان تصریح فرموده‌اند.

اخلاق اسلامی با ویژگی خاص و بُعد متعالی خود، تضمین‌کننده سعادت انسان‌ها در همه عصرها، و ره توشه همه ره پویان راه کمال است. رعایت اخلاق نیک نسبت به یک دیگر در برخوردها و تمام ابعاد زندگی و رعایت حقوق جانی و مالی و... که عالی‌ترین نقش را در جذب دیگران و نفوذ در دل‌ها دارد، از عوامل مهم گسترش اسلام، بوده است.

انسان جزء اصلی تشکیل جامعه صالح و سالم است. انسان برای اصلاح جامعه و تشکیل اجتماعی سالم، نخست باید اصلاحات و تحولات را از درون خود، آغاز کند؛ زیرا مسائل اجتماعی، زشتی، فساد و... در اجتماع، مربوط به انسان است.

پس او می‌تواند با ایجاد انقلابی در درون خود، در جامعه نیز انقلاب و تحول به وجود آورد و سمت و سوی همه چیز را به سوی هدف و مقصود اصلی، یعنی خداوند قرار دهد؛ امری که خلقت جهان براساس آن بنا شده است. و این انسان شامل همه می‌شود (زن و مرد). زن هم در این امر اصلاحی شرکت دارد و با اصلاح درون خود و داشتن اخلاق اسلامی، می‌تواند به منزله یک منتظر در دوران انتظار،

۱. «أَمَا بُعِثْتُ لِأَتَمِّمَ مَكَارِمَ الْأَخْلَاقِ. شیخ فضل بن حسن طبرسی، مجمع البیان، (قم: ناصرخسرو، ۱۳۷۶) ج ۱۰، ص ۳۳۳.

نقش مهمی را در سازندگی جامعه و منتظران مهدی علیه السلام ایفا کند. روایات مختلفی به خصوص حدیث «اکمل به اخلاقهم» دلالت بر اهمیت و محوریت اخلاق، کمال و رشد معنوی انسان‌ها در دولت مهدی علیه السلام دارد. امام باقر علیه السلام می‌فرماید: «چون قائم ما قیام کند دستش را بر سر بندگان می‌گذارد و عقول آنها را متحرک می‌سازد و اخلاق شان را به کمال می‌رساند.»^۱ دولت اخلاقی امام مهدی علیه السلام بدین معنا است که هم خود، جامع تمام فضایل و محاسن اخلاقی و عقلی است و هم در مقام عمل و اجراء، همه آنها را در جامعه محقق می‌سازد. پس با داشتن چنین روایاتی و دانستن، وجود حکومت مهدی علیه السلام بر مبنای اخلاق اسلامی متوجه می‌شود که زنان در جامعه فعلی بیش از هر دوره‌ای، در معرض آزمایش هستند و بیش از هر عصری، امکان سازندگی خود و نسل جامعه منتظر را دارا هستند.

امروز، روزی است که زن به مثابه یک منتظر می‌تواند به تکوین شخصیت اخلاقی خود پردازد. او باید بداند که افتخار در وجود شخصیت اوست که دارای شعور، شناخت، آگاهی و تقوا باشد. افتخار در وجود صفات مثبت و فضایل انسانی و شرم و حیای اسلامی اوست که به منزله مسئولیتی بزرگ در زمان غیبت، در جامعه منتظر بر دوش اوست. او وظیفه دارد بکوشد که خود را براساس مکتب بسازد و شخصیت خود را براساس آن رنگ دهد تا بتواند در سازندگی نسل منتظر، سهم بزرگی داشته باشد. چون یک منتظر واقعی، باید خود را چنان آماده کند که لیاقت حضور در حکومت منتظر را که شاخصه آن بر مبنای اخلاق اسلامی و دینی است، داشته باشد.

۱. «اذ اقام قائمنا، وضع یده علی رؤوس العباد فجمع به عقولهم واکمل به اخلاقهم. مجلسی، پیشین، ج ۵۲، ص ۳۳۶؛ صافی گلپایگانی، پیشین، ص ۴۸۲.

همان طور که امام صادق علیه السلام فرمودند: هر کس از این که جزء یاران حضرت قائم علیه السلام باشد، شاد و خوشحال می‌شود، باید منتظر باشد و در حال انتظار، اهل ورع و عمل به نیکی‌های اخلاقی باشد.^۱

پس زنان با انتقال اخلاق اسلامی به فرزندان و آماده کردن آنان برای حضور در دولت یار، بهترین زمینه‌ساز معنوی برای ظهور امام زمان علیه السلام خواهند بود.

ب: وظایف اجتماعی

تا این جا سخن از وظایف و رسالت فردی زنان در جامعه منتظر بود، اما چون زنان جزء گروهی از منتظران حکومت مهدی علیه السلام هستند، و زمینه سازان ظهور علاوه بر رسالت فردی، در جامعه رسالتی دیگر نیز دارند باید در جهت دگرسازی تلاش کنند. آنها با تبلیغ دین و اصلاح جامعه و با ترویج اخلاق و فضایل در صدد مهیا کردن یک جامعه ایده آل مهدی پسند می‌باشند و با دعوت به دین خدا، و توجه دادن به مهدی علیه السلام و انجام وظایفی که در ذیل خواهد آمد، روح امید را در جامعه بشری، زنده می‌کنند.

۱. تربیت نسل منتظر؛ در مسیر تربیت نسل منتظر، زنان که نیمی از جامعه را تشکیل می‌دهند، باید نقش سازنده‌ای، داشته باشند و بدانند که آنها نیز موظفند دوش به دوش مردان برای تربیت زمینه سازان ظهور، تلاشی خستگی ناپذیر داشته باشند.

هیچ انقلاب و نهضتی، بدون مقدمه و زمینه سازی به پیروزی نخواهد رسید. انقلاب جهانی امام مهدی علیه السلام نیز از این قانون مستثنا نیست؛ چون انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام مهم‌ترین و عمیق‌ترین انقلاب‌ها جهانی است، و مربوط به همه

۱. «مَنْ سَرَّهُ أَنْ يَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ الْقَائِمِ علیه السلام فَلْيَنْتَظِرْ وَلْيَعْمَلْ بِالْوَرَعِ وَ مَحَاسِنِ الْأَخْلَاقِ. نعمانی، پیشین، باب ۱۱، ج ۱۶.

جهان می‌باشد. یکی از موارد زمینه سازی برای این نهضت عظیم، تربیت نسل منتظر است که مهم‌ترین وظیفه بر دوش زنان باایمان است؛ زنانی که تنها به آماده شدن خود برای استقبال از امام عصر علیه السلام راضی نمی‌شوند، بلکه خود را موظف می‌دانند که این آمادگی را در سایرین هم ایجاد کنند و به تربیت منتظران واقعی پردازند و در این مسیر حساس و بزرگ، نسبت به این وظیفه عظیم، احساس تکلیف کنند و از زیر مسئولیت شانه، خالی نکنند. منتظران راستین با ادای چنین تکلیفی - که همان پرورش نسل منتظر است - راهی برای یاری رساندن به امام خویش در زمان غیبت پیدا می‌کنند. اگر همه انسان‌ها در انجام چنین هدفی، کوشا و پرتلاش باشند، علاوه بر اینکه خود جزء یاران امام علیه السلام قرار می‌گیرند، بلکه صف یاران امام علیه السلام را هم افزایش می‌دهند.

در دعای منسوب به امام رضا علیه السلام به این مطلب اشاره شده است:
 و ما را از کسانی قرار ده که دین خود را به وسیله آنها غلبه می‌دهی و به سبب ایشان یاری ولی خود را عزت می‌بخشی و غیر ما را «در این مقام» جای‌گزین ما قرار مده که همانا جای‌گزین کردن غیر ما به جای ما بر تو آسان است، ولی بر ما سخت (ناگوار) می‌باشد.^۱

کسانی که به نحوی در مسیر تربیت منتظران راستین امام عصر علیه السلام قدم برمی‌دارند، اگر با نیت خالص و برای جلب رضای الهی، عمل کنند، جزء تقویت‌کنندگان سلطه ایشان قرار می‌گیرند و در قیامت در زمره ایشان محشور می‌شوند. و در همین دعا فرمود: و ما را جزء حزب ایشان قرار ده... تا آن جا که ما را در قیامت در زمره یاران و یاوران و تقویت‌کنندگان سلطه ایشان محشور فرمایی.^۲

۱. «وَأَجْعَلْنَا مِمَّنْ تَنْتَصِرُ بِهِ لِدِينِكَ وَ تَعِزُّ بِهِ نَصْرَ وَلِيِّكَ. وَلَا تَسْتَبْدِلْ بِنَا غَيْرَنَا فَإِنَّ اسْتِبْدَالَكَ بِنَا غَيْرَنَا عَلَيْكَ يَسِيرٌ وَ هُوَ عَلَيْنَا عَسِيرٌ.»

۲. «وَأَجْعَلْنَا فِي حِزْبِهِ... حَتَّى تَحْشُرَنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي أَنْصَارِهِ وَ أَعْوَانِهِ وَ مَقْوِيَةِ سُلْطَانِهِ، هَمَان.»

پس زنان باید این مقام را به منزلهٔ یک رسالت الهی - که خداوند بر دوش آنها قرار داده است - حفظ کنند و از خداوند در انجام چنین مسئولیت خطیری، کمک و یاری بخواهند و با تربیت و آماده کردن نسل منتظر، زمینه را برای ظهور و حکومت امام عجل الله تعالی فرجه آماده کنند و بر نیروهای توانمند امام علیه السلام بیفزایند و خود نیز با انجام چنین امر بزرگی در زمرهٔ یاران مهدی عجل الله تعالی فرجه، در زمان غیبت، و رزمندگان راه او در زمان ظهور باشند.

۲. **امربه معروف و نهی از منکر؛ عظمت و ارزش بی بدیل امر به معروف و نهی از منکر** به اندازه‌ای است که خدای تعالی خود را نیز امرکنندهٔ به معروف و نهی کنندهٔ از منکر می‌شمارد و با تعبیر ویژه در قرآن کریم، امر به معروف و نهی از منکر را صفت مستمر و مداوم خود ذکر می‌کند.

همانا خداوند به عدالت و نیکوکاری و رسیدگی مالی به خویشاوندان فرمان می‌دهد و از کار زشت و ناپسند و ستم‌گری باز می‌دارد. به شما اندرز می‌دهد، باشد که متذکر شوید.^۱

پس هر بنده‌ای به هر میزان که در مسیر امر به معروف و نهی از منکر، تلاش پی‌گیر داشته باشد، می‌تواند درجه‌ای از درجات بی پایان تخلق به اخلاق الله را کسب نماید. در حقیقت، راز خدا گونگی انسان‌های پیش از ظهور و عصر ظهور در ویژگی‌های آنان نهفته است. در قرآن کریم نیز امر به معروف و نهی از منکر، رمز رستگاری شمرده شده و دلیل برتری و شرافت امت پیامبر صلی الله علیه و آله به شمار آمده است. شما بهترین امتی هستید که برای مردم پدید آمده‌اید؛ (از آن رو) که امر به معروف و نهی از منکر می‌کنید و ایمان به خدا دارید.^۲

۱. «إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُم لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ» نحل، آیه ۹۰.

۲. «كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ». آل عمران، آیه ۱۱۰.

در عصر غیبت به سبب حاضر نبودن امام علیه السلام، باید شرایط امر به معروف تحقق یابد.

امام سجاد علیه السلام می فرماید: «معتقدان به مهدی علیه السلام و منتظران ظهور او در عصر غیبت... در پنهان و آشکار، مردمان را به دین خدا فرا می خوانند.»^۱

انتظار، باوری نیست که با آن تعهد انسان منتظر، نفی شود. تکلیف و تعهد دینی، در هر زمانی، باقی و جاوید است. پس در دوران غیبت کبری، داشتن روحیه اصلاح گری، در سطح جامعه از وظایف مهم زنان و مردان است.

امام باقر علیه السلام می فرماید: «امر به معروف و نهی از منکر، واجبی است که به سبب آن همه واجبات اقامه می گردد.»^۲

اگر این امر مهم، کنار گذاشته شود، باعث هلاکت و نابودی خوبی ها و رشد زیاد بدی ها در جامعه می شود. از مهم ترین و ارزش مندترین مراتب امر به معروف و نهی از منکر، آن است که رئیس حکومت و کارگزاران او امرکننده به خوبی ها و نهی کننده از بدی ها و زشتی ها هستند.

امام باقر علیه السلام فرمود: مهدی علیه السلام و یاران او... امر به معروف و نهی از منکر می کنند.^۳

۳. مسئولیت پذیری در عرصه های مختلف اجتماعی؛ قرآن کریم، زن نمونه را انسان نمونه برشمرده است که با مسئولیت پذیری در عرصه های مختلف اجتماعی می تواند مقتدای مردان و زنان در جامعه باشد؛ همان گونه که مرد نمونه، انسان نمونه، برای مردان و زنان است. همان گونه که انسان در زندگی خود از مردان

۱. «ان اهل زمان غیبت، القائلین بإمامته والمنتظرین لظهوره...الدعاة الی دین الله عزوجل سراً وجهراً». شیخ صدوق، ص ۳۲۰.

۲. إن الامر بالمعروف والنهی عن المنکر...فریضة عظیمة بها تقام الفرائض. محمدی ری شهری محمد، میزان الحکمة، ترجمه حمیدرضا شیخی (قم: دارالحديث، ۱۳۷۷) جلد ۸، ص ۳۷۰۶.

۳. ألمهدی واصحابه... یأمرون بالمعروف وینهون عن المنکر. مجلسی، محمد باقر، بحار الانوار، ج ۵، ص ۴۷.

نمونه، الگو می‌گیرد و در رفتار و گفتار خود و اجتماع به آن اقتدا می‌کند، زنان نمونه و دارای مسئولیت اجتماعی نیز دارای چنین جایگاهی هستند. سخنان آنان برای مردان حجت است؛ زیرا در رسیدن به مقام عصمت، پاکی، اجتناب از لغزش و خطا و انجام رسالت‌های اجتماعی، فرقی میان زن و مرد نیست.

طبری ضمن ذکر حدیثی از امام باقر علیه السلام می‌فرماید: فرمان بری از حضرت زهرا علیها السلام بر همه مخلوقات خدا از جن و انس و پرنده و پیامبران و فرشتگان واجب بود.^۱

عرصه‌هایی که زنان در آنها ایفای نقش کرده‌اند و قابلیت خدا دادی خود را به منصفه ظهور رسانده‌اند به شرح ذیل است:

الف: خانواده؛ اگر بنا باشد که مردم به حال خود رها شوند و هرکس به دنبال خواسته‌ها و هوس‌های خود برود، اجتماع به صورت ناموزون و ناهم‌آهنگ درمی‌آید که هرج و مرج و بی بند و باری بر آن حاکم خواهد شد؛ چون اجتماع، وابسته به خانواده و تربیت خانواده است و تربیت خانواده هم مرهون زحمات و تلاش و فداکاری ما در و زن خانواده است که بتواند رسالت خود را به عنوان یک مادر به سرانجام برساند. از آن جا که اصلاح جامعه، به اصلاح فرد وابسته است؛ تا فرد، اصلاح نشود جامعه هم اصلاح نمی‌شود و در این اصلاح، نقش خانواده و زن، اهمیت بسزایی دارد. به طور کلی، اجتماع همان خصوصیتی را به خود می‌گیرد که افراد آن را دارند و وقتی محیط، سالم می‌شود که افراد آن جامعه، مردمانی متقی و پرهیزگار باشند و پیوسته در راه اصلاح قدم بردارند. این حرکت تربیتی و اخلاقی در جامعه نشان‌گر وجود زنان و مادرانی است که مردانی باایمان و باتقوا را در خانواده و در دامان پر مهر خود پرورش می‌دهند.

۱. «ولقد كانت طاعتها مفروضة على جميع من خلق الله من الجن والانس والطير والبهائم والأنبياء والملائكة...». محمد طبری، دلائل الامامة (قم: مؤسسة البعثة، ۱۴۱۲ق)، ص ۱۰۶، ج ۳۴.

بنابراین، انسان موجودی فوق العاده توانا است، و دارای چنان اراده‌ای که به وسیله آن به آن چه می‌خواهد، دست می‌یابد. قدرت اراده در او اساس و پایه هر ترقی و تکامل است. هر جا اراده قوی باشد، در آن جا نشاط، زندگی عالی و با سعادت نیز وجود دارد. اراده به منزله آبخاری است که راه خود را، از میان سنگلاخ‌ها و کوهستان‌های بسیار صعب العبور باز می‌کند و به جلو می‌راند. همان طور که در قرآن کریم آمده است:

این که هیچ نتیجه‌ای برای انسان نیست مگر آن چه را به کوشش و تلاش خود به دست آورده است.^۱

پس هر کس در هر راهی کوشش و جدیت نماید و هدفی را دنبال کند، دیر یا زود به مقصد خود خواهد رسید. و یک زن به منزله موجودی که خداوند او را بدون هدف خلق نکرده و در آفرینش هدفی را دنبال کرده است، از ابتدا در کانون گرم خانواده با تأسی از حضرت زهرا علیها السلام نمونه‌های اخلاقی و دینی را تحویل جامعه می‌دهد تا به هدف اصلی خود که پرورش نسل منتظر است، برسد.

زن، رکن اساسی و عنصر اصلی خانواده است و اسلام برای نقش زن در خانواده، اهمیت فراوانی قائل است؛ زیرا با پای بندی زن به خانواده و تربیت فرزندان در آغوش پر مهر مادر، نسل‌ها در آن جامعه، بالنده و رشید خواهند شد.

زنان مسلمان در زندگی شخصی و اجتماعی، باید فاطمه زهرا علیها السلام را از جهت خردمندی، فرزنگی و معرفت، الگو و سرمشق خود قرار دهند و از بُعد عبادت، مجاهدت، حضور در صحنه، تصمیم‌گیری‌های عظیم اجتماعی، خانه‌داری و تربیت فرزندان صالح، از زهرا علیها السلام اطهر پیروی کنند.

جنبه مادری یک زن طوری است که شخصیت فرزندان نمی‌تواند جدا از

۱. «وَأَنْ تَيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى». نجم، آیه ۳۰.

شخصیت مادر باشد. همه زن‌ها باید به دنبال چنین ارزش‌هایی حرکت کنند که فرزندان صالح و با شخصیت و منتظران راستین، تحویل جامعه دهند. زن به منزله مادر باید در محیط خانه، مایه آرامش و آسایش محیط خانواده باشد و در دامان پر مهر و عذوفت خود با سخنان پر نکته و پندآموز، فرزندان صالحی را از لحاظ روانی، تربیت کند و انسان‌هایی پاک و سالم را پرورش دهد.

مادر از هر سازنده‌ای، سازنده‌تر و باارزش‌تر است؛ چون می‌تواند یک انسان والا و با روحیه و ایمانی پاک، تحویل جامعه دهد، ولی دیگران قابلیت چنین کاری را ندارند. مادر می‌تواند با رعایت و دقت در تربیت، موجودی را تحویل جامعه دهد که از لحاظ روحی، یک انسان سالم و بدون عقده باشد.

همان طور که در زمان پیامبر ﷺ، زنانی شجاع، با تشویق فرزندان خود به جنگ و شهادت، آنها را برای یاری پیامبر ﷺ آماده می‌کردند.

امروزه اندیشوران مسائل انسانی به اهمیت خانواده و نقش آن در سلامت جامعه، پی برده‌اند. آنها معتقدند که اجتماع سالم، تنها با داشتن خانواده سالم، امکان پذیر است؛ چرا که شخصیت روحی انسان، در دامان مادر به رشد و بالندگی می‌رسد. چون رابطه صمیمی بین مادر و فرزندان، محیط خانه را به پناه‌گاهی امن تبدیل می‌کند که فرزندان در آن به آرامش می‌رسند و احساس امنیت می‌کنند. و اگر چنین رابطه و پناه‌گاهی نباشد، باعث دوستی‌های نامناسب و از بین رفتن امنیت خانواده و جامعه می‌شود و رسالت زنان در دوران انتظار برای زمینه‌سازی ظهور نیمه تمام می‌ماند.

ب: مدرسه؛ این مرحله از سن انسان، زمانی است که تربیت و پرورش به دست والدین و مربیان است. یک زن به منزله مادر نمونه در مرحله اول و حال به عنوان معلم و مربی نمونه و در مرحله دوم، مسئولیت خطیری برعهده دارد تا بتواند رسالت خود را به نحو احسن به انجام برساند. در این سن، فرزند (کودک) آن قدر رشد

کرده است، که بتواند مفاهیم را درک کند و برای یادگیری مطالب از هر جهت آمادگی دارد. پس به او مفاهیم خوب بیاموزیم و آینده‌ای روشن، همراه با حرکت صحیح به او نشان دهیم. به سبب همین اسلام مقرر می‌دارد که برای تربیت و پرورش افراد در جهت شکوفایی استعدادها و جلوگیری از هرز رفتن توانایی هایشان بایستی محیطی سالم به وجود آید و این محیط سالم ایجاد نمی‌شود مگر با افرادی، چون زنان و مردان باایمان، و باتقوا که در زندگی، فرزندان صالح پرورش می‌دهند و در جامعه و محیط مدرسه، آینده‌سازانی صالح و زمینه‌سازان ظهور می‌سازند.

در قرآن مجید آمده است:

ای کسانی که ایمان آورده اید خود و فرزندان تان را از (عذاب) آتش حفظ کنید، یعنی برای فرزندان و وابستگان خود محیطی سالم به وجود آورید تا از فساد و تبهکاری برکنار باشند و در نتیجه از آثار آن که عذاب الهی است حفظ شوید.^۱

پس بر زنان است که کودکان و فرزندان جامعه را در محیط سالم مدرسه، با روحی پاک و اخلاقی نیکو پرورش دهند تا با تربیت و آمادگی این انسان‌های پاک، در آینده بر یاران و زمینه‌سازان ظهور افزوده گردد.

ج: جامعه؛ زن، سازنده‌ی زیربنای اخلاقی جامعه است. زن، پایه‌های اخلاقی را در ذهن فرزندان، استوار می‌سازد و با تربیت اخلاقی خود، انسان‌هایی را تحویل جامعه می‌دهد که بتوانند در آینده جامعه، نقش مهمی را ایفا کنند و جزء گروه منتظران راستین باشند.

پس یک زن، یا یک مادر واقعی در جامعه ریاست می‌کند و پایه‌های خوشبختی یا بدبختی مردان دنیا را بنا می‌گذارد. او رئیس اصلی جامعه است. سرنوشت جامعه به دست او رقم می‌خورد. او می‌تواند جامعه‌ای پاک با افرادی صالح پدید آورد. زن در نظام اجتماعی با پذیرش پایگاه اجتماعی یا مشاغل اعتباری، نقش‌های گوناگونی را

۱. ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا﴾ تحریم، آیه ۶.

برعهده می‌گیرد که اگر تمامی این نقش‌ها در مجموع، یک مفهوم را داشته باشند و آن کمک به انسانیت انسان باشد فرد، آماده برای کمک به ظهور می‌شود.

از جمله مسئولیت‌های زنان در جامعه‌ی اسلامی و منتظر، ایجاد انگیزه و امید در جوان منتظر است که زمینه تلاش و ایثارگری را در او به وجود خواهد آورد؛ ایجاد زمینه برای خودسازی و رشد معنوی جوانان است. زنان می‌توانند با برنامه‌های مناسبی که ایجاد می‌کنند سمبلی برای ایجاد تحول فرهنگی، اتحاد، پایداری در زمان، اتصال به رهبر و حضور در صحنه‌های اجتماعی برای جوانان در جامعه باشند. زنان باحجاب اسلامی خود - که نمونه بارز یک زن مسلمان و باایمان است - می‌توانند در جامعه، الگویی برای دختران، زنان و منتظران ظهور باشند. چون انتظار به منزله دیدگاهی جامع و فراگیر می‌تواند تمامی انگیزه‌های افراد را تحت پوشش قرار دهد و زمینه رشد آنها را فراهم سازد. حجاب یک زن مسلمان، لباس این انتظار است که او با انتخاب ظاهری معنوی، هم‌چون سربازی لیبک گو به ندای مذهب پاسخ می‌دهد و با این کار خود و جامعه را در تحولی بزرگ، سهیم و آماده می‌داند. حرکت زنان در توسعه تفکر دینی، نقش تعیین کننده‌ای دارد؛ به گونه‌ای که قدرت تصمیم‌گیری فرهنگی آنان در درجه بالاتری از مردان مؤمن قرار دارد. زن مسلمان، علاوه بر خانه و مدرسه، در جامعه هم نقش عظیمی بر عهده دارد. از جمله نقش‌های او حجاب اسلامی است که در این راه، با تحکیم بخشیدن به این امر مهم و امر به معروف و نهی از منکر می‌تواند جامعه را به بهترین نحو، آماده ظهور کند.

چون معنای امر به معروف و نهی از منکر این است که:

ای انسان، تو تنها از نظر شخصی و فردی در برابر ذات پروردگار، مسئول و متعهد نیستی؛ تو در مقابل اجتماع خود هم مسئولیت و تعهد داری.

پس حرکت‌های زنان در عصر غیبت، در حقیقت به مفهوم آماده سازی جامعه

برای تحول آفرینی و نشانه‌های قدرت فرهنگی زنان منتظر است.^۱
 رسول اکرم ﷺ فرمودند: افراد باایمان نسبت به یک دیگر همانند اجزای یک ساختمان هستند که هر جزئی از آن، جزء دیگر را محکم نگه می‌دارد.^۲
 پس در دوران غیبت، یاران و منتظران امام زمان ﷺ از جمله زنان منتظر، باید بدانند که همیشه و در همه حال در صحنه‌های اجتماعی حضور داشته باشند و در راه اصلاح جامعه بکوشند.

۴. پرورش یاران خاص؛ کلیه قیام‌ها و نهضت‌ها به دلیل ایجاد حرکت بنیادین و نو در سطح جامعه، نیاز به نیروی فعال، کارآمد و پرانرژی دارند و بدون نیروی انسانی، خصوصاً نیروی جوان - که دارای نیرویی متراکم و قوی است - حرکت و سیر نهضت، کند و در نهایت به رکود می‌انجامد. پس در میان عوامل حرکت آفرین، نیروی جوان در مرتبه اول قرار دارد. چون:

الف: در حرکت رو بنایی، جوان دارای قدرت بدنی و صلابت جسمی است که از پس کارهای سخت و مهم برمی‌آید.

ب: در حرکت زیربنایی، جوان دارای روح لطیف و صیقل داده شده است که به منزله آیینۀ بدون زنگار است. حق را بدون درنگ می‌پذیرد، تبعیت و فرمان برداری او از رهبر و مولای خود بیشتر است و این شاخصه، رمز موفقیت هر قیام و نهضتی شمرده می‌شود.

نهضت مهدوی نیز با مؤلفه‌های یاد شده، از این قاعده، مستثنا نیست، بلکه به نیروی کارآمد و جوان در آن بیشتر احساس می‌شود و این نیروی فعال و کارآمد و جوان، فقط تحت تأثیر حضور مادرانی، پرشور و فعال و مسئولیت پذیر مهیا می‌شود. حکومت و قیام مهدی ﷺ، یارانی خاص می‌خواهد که بتوانند در زمان ظهور

۱. مرتضی مطهری، حماسه حسینی، جلد ۲، انتشارات صدرا، صص ۴۵ و ۷۶.

۲. المومن للمومن کالبنيان يشيد بعضه بعضاً.

امام علیه السلام در رکابش جان فشانی، و در اعتدال حکومت مهدوی علیه السلام تلاش کنند. پرورش این یاران، نیاز به زنانی پاک و سلحشور دارد که فرزندان پیروانند؛ پاک و دارای قدرت بدنی و صلابت جسمی و تابع رهبر و مولای خود. که با این کار، سهم بسزایی در تجلی حکومت عدل الهی و قیام آن حضرت علیه السلام خواهند داشت. به همین دلیل در روایات مختلف به جوان بودن اکثریت یاران مهدی علیه السلام اشاره شده است.

امام علی علیه السلام فرمود: یاران قائم علیه السلام، همه جوان هستند. در میان آنها پیرمرد، یافت نمی‌شود، مگر به مثل سرمه در چشم و نمک در طعام که کمتر از هر ماده‌ای در طعام، نمک است.^۱

پس هر جنبش و انقلابی به یاران و همراهانی نیاز دارد که ستون‌های انقلاب‌اند و سنگینی آن را به دوش می‌کشند. سستی و استواری هر یک از این دو با یک دیگر ارتباط دارد، یعنی هر اندازه حجم بنای انقلاب کمتر باشد، (یاران خاص کمتر باشند) پایه‌های آن از استحکام کمتری برخوردار خواهد بود و به هر میزان که بنا بلندتر و گسترده‌تر باشد به ستون‌های محکم تری نیاز خواهد داشت؛ یارانی خاص، استوار و شجاع. که این یاران خاص، بیشتر جوانان هستند؛ چون از فطرت‌هایی پاک و بی‌آلایش برخوردارند و وابستگی‌ها و تعلقات در عمق جان‌شان ریشه دوانده است. پرورش این یاران خاص بر عهده بانوانی جسور و شجاع و با ایمان است که در دامان پاک خود، چنین یارانی را برای انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام پرورش می‌دهند و زمینه را برای ظهور فراهم می‌سازند.

۵. **ترویج عدالت و عدالت خواهی در جامعه؛** در ابتدا وقتی به جهان کنونی و مردم ستم دیده و مظلوم می‌نگریم، چنین به نظر می‌رسد که پاک ساختن زمین از ظلم و ستم و برچیدن بساط طاغوت، ناممکن است و مظلومان عالم، فریادرسی

۱. أصحاب القائم شباب لا كهول فيهم إلا مثل الكحل في العين والملح في الزاد و أقل الزاد الملح؛ نعمانی، پیشین، ص ۱۷۰ و مجلسی، پیشین، ج ۵۲، ص ۳۳۳.

ندارند تا حق آنان را از طاغوتیان بگیرد. و از سویی دیگر حکمت خداوند بر این تعلق گرفته که زندگانی انسان براساس فطرت خدادادی جاری شده و شالوده آن که عدالت و عدالت خواهی و ظلم ستیزی است، بدون پاسخ نماند. و از طرفی دیگر، مسئله عدل در اسلام از روز نخست در تمام زمینه‌ها از بُعد عقیدتی و دینی گرفته تا بُعد فقهی و اجتماعی، مورد توجه و عنایت بوده است.

آیات و روایات رسیده در مورد عدل، نشان از پسندیده بودن آن در نزد خداوند است و این وقتی میسر می‌شود که مردم از نظر رشد معنوی و کمال روحی به درجه بالایی برسند و خود، خواهان عدل و اجرای آن باشند.

قرآن کریم می‌فرماید: ما رسولان خود را با دلایل روشن فرستادیم و با آنها کتاب (آسمانی) و میزان (شناسایی حق و قوانین عادلانه) نازل کردیم تا مردم قیام به عدالت کنند.^۱ این آیه نشان گر این است که از گذشته، پیامبران می‌خواستند مردم به گونه‌ای تربیت و تعلیم شوند که بتوانند خود، قیام به قسط نمایند و عدل را اجرا کنند.

بشر در طول زمان، همیشه منتظر روزی بوده است که عدالت در جوامع حاکم گردد و هم‌چنان در آرزوی آن لحظه شماری می‌کند تا آن رؤیای دیرینه بشر با ظهور عدل مشتهر به وقوع بپیوندد.

رسول خدا ﷺ می‌فرماید: مژده می‌دهم شما را به مهدی ﷺ که او در امت من به هنگام اختلاف و سختی‌ها برانگیخته می‌شود. پس زمین را پر از قسط و عدل می‌سازد؛ همان طور که از جور و ستم پر شده باشد. ساکنان آسمان و زمین از او راضی می‌شوند...^۲

۱. «وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ». حدید، آیه ۲۵.
 ۲. «أُبشركم بالمهدی بیعت فی امتی علی اختلاف من الناس و زلازل فیما للارض قسطاً و عدلاً كما ملئت جوراً و ظلماً، یرضی عنه ساکن السماء و ساکن الارض...». معجم احادیث امام مهدی ﷺ، جلد ۱، ص ۹۲، ح ۵۳.

با رستاخیز مهدی علیه السلام، ظلم و ستم به دیار عدم سفر می‌کند و جای خود را به عدل و داد می‌سپارد و عدالت اجتماعی فراگیر می‌شود و ثمره تلاش و کوشش انبیا و اولیا به پا می‌نشیند و همه طعم شیرین عدالت را می‌چشند.

بنابر آن چه که در این نوشتار ذکر شد، می‌توان چنین نتیجه گرفت که زنان در برپایی عدل و قسط و برکناری ظلم و ستم می‌توانند با شناساندن امام و موقعیت ایشان برای فرزندان در خانواده و جوانان و نوجوانان در مدرسه و جامعه نقش بسزایی را ایفا کنند.

حضور زنان در اولین روز ظهور به همراه ۳۱۳ نفر از مردان بزرگ عالم در مکه در کنار امام علیه السلام نشان از نقش عظیمی است که زنان در انقلاب جهانی حضرت مهدی علیه السلام دارند. همان طور که در انقلاب اسلامی ایران، نمونه‌های فراوانی از زنان بافضیلت را داشتیم که در کنار همسران و فرزندان خود، سربلند ایستادند. آنان جوانانی را تحویل جامعه دادند که از طفولیت تا جوانی با ارزش‌ها و معیارهای دینی آشنا شده بودند و در نظام خانواده، اجتماع و جامعه، با گفتار و رفتار نیک و پسندیده با لفظ شیرین عدالت مأنوس شده بودند.

نتیجه گیری

منتظران، اعم از زن و مرد در دوران غیبت کبری که دوران پنهان زیستی امام زمان علیه السلام است، به دلیل عدم ظهور امام و رهبر جامعه، مسئولیت‌های خطیر و سنگینی دارند. از یک سو باید دغدغه‌های خودسازی و خوداندیشی، جهت اصلاح خویشتن داشته باشند تا از جمله منتظران راستین و واقعی امام علیه السلام باشند و از طرف دیگر، نسبت به افراد جامعه، احساس مسئولیت کنند، یعنی دگراندیشی و دگرسازی داشته باشند تا آحاد مردم به صورت کلی و فراگیر در راستای ظهور امام مهدی علیه السلام تلاش نمایند.

در عرصه زمینه سازی برای ظهور امام زمان علیه السلام، همه مردم (اعم از زن و مرد)

دارای مسئولیت و رسالت می‌باشند و شاید با یک نگاه دقیق‌تر در این عرصه، زنان را پرمسئولیت‌تر ببینیم؛ زیرا برای شرکت در رخداد مهم ظهور؛ پرورش و تربیت نسل منتظر و نیز یاران خاص و عام امام علیه السلام را برعهده دارند. صحنه‌های جامعه، خانواده، مدرسه و... عرصه‌هایی هستند که زنان در آنها نقش سازنده‌ای دارند و قابلیت و توان مندی آنان در آن عرصه‌ها به منصب ظهور می‌رسد.